

УКРАЇНА

(19) UA (11) 27869 (13) U
(51) МПК (2006)
A01C 1/00МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ВИРОЩУВАННЯ НАСІННЯ МОРКВИ

1

(21) u200511887

(22) 12.12.2005

(24) 26.11.2007

(72) GERMAN LYUDMILA LEONIDIVNA, UA,
VITANOV ALEXANDR DMITROVICH, UA,
MOGILYNA OLENA MIKOLAIVNA, UA, URYUPINA
LARISA MIKHAYLIVNA, UA, YAROVYI GRIGORIY
IVANOVICH, UA(73) ІНСТИТУТ ОВОЧІВНИЦТВА І
БАШТАННИЦТВА УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ
АГРАРНИХ НАУК, UA

2

(56)

(57) Спосіб вирощування насіння моркви, який відрізняється тим, що при виробництві репродукційного насіння застосовують маточні коренеплоди-штеклінги, одержані з літніх строків сівби (1-3 декади червня), при густоті рослин 1,4-1,6 млн. шт./га, довжина визначених коренеплодів знаходиться в межах від 51 до 110 мм, маса - 15-80 г, схема їх посадки - 70x10 см (140 тис. шт./га).

Запропонована корисна модель є однією із складових сільськогосподарської галузі, зокрема - технологія вирощування насіння овочевих рослин.

Загальноприйнятий спосіб вирощування насіння моркви в умовах лівобережного Лісостепу передбачає сівбу на маточник в кінці травня - початку червня, з густотою 0,8-1,0 млн. шт./га. Для насінневих цілей використовують коренеплоди за поперечним діаметром 30-50 мм, масою 100-150 г (в залежності від сорто типу) та схему посадки 70x20-25 см. [Довідник по насінництву овочевих і баштанних культур. /За ред. Ф. А. Ткаченка, М. С. Єфімова. - К.: Урожай, 1987. - С. 113-115; Насінництво і насіннєзнавство овочевих і баштанних культур /За ред. Т. К. Горової. - К.: Аграрна наука, 2003. - С. 265-283).

Однак ефективність вказаного способу вирощування насіння моркви залишається недостатньою. Урожайність насіння моркви залишається низькою (по даним Укрсортонасіннеовоч - 1,2-3,0 ц/га), при цьому вирощене насіння залишається різноякісним. Це сприяє збільшенню посівних площ під маточні коренеплоди та об'ємів їх зберігання. Проте цю проблему можна вирішити за рахунок методу штеклінгів. Штеклінги - дрібні за лінійними розмірами та молоді за віком коренеплоди, які отримують при загущенні посівів. Цей прийом дозволяє зменшити площі під маточниками в 2-3 рази.

Основою корисної моделі є спосіб одержання високоякісного насіння моркви через коренеплоди - штеклінги, який забезпечує збереження сортових

та морфологічних ознак. Згідно корисної моделі, для використання в насінництві моркви є доцільним застосування коренеплодів довжиною 51-110 мм, що в свою чергу дозволяє суттєво збільшити вихід маточних коренеплодів з одиниці площі і, відповідно, площу насінників. В порівнянні з відомим способом вирощування насіння, розроблений спосіб дає можливість отримати більший прибуток.

Спосіб включає наступні технологічні процеси. Сівбу насіння моркви проводять гідроівалкою (СГО - 4,2 конструкція ЮБ УААН) або овочевою сівалкою, в період з першої по третю декаду червня. Норма висіву при гідросівбі складає 2,5-3,0 кг/га. На момент сівби насіння в покільченому стані. Це сприяє підвищенню польової схожості на 10-ту добу на 40% у порівнянні з сівбою сухим насінням. Гідровисів дає змогу при половинній нормі висіву (норма висіву сухого насіння 5-6 кг/га) одержати густоту рослин 1,4-1,6 млн. шт./га. Відразу після сівби згідно з діючим „Переліком пестицидів і агрохімікатів дозволених до використання в Україні” рекомендується вносити гербіциди ґрунтової дії. Догляд за посівами моркви полягає у обробці фунту в міжряддях, поливах нормою 250-450 м³/га. Протягом вегетаційного періоду виконують сортові і фітопатологічні прочистки, видаляючи при цьому хворі, нетипові для сорту рослини, а також „двітушні”. Апробації сортів посівів овочевих і баштанних культур”, (2002) в фазу технічної стиглості коренеплодів. Масове збирання коренеплодів розпочинають з

(13) U

(11) 27869

(19) UA

таким розрахунком, щоб закінчити його до настання осінніх приморозків. Збирання проводять вручну, попередньо підкопуючи коренеплоди скобою СНУ-3, одночасно з сортуванням на товарну продукцію та маточки. У період закладання на зимове зберігання проводять заключний добір маточних коренеплодів. Не зважаючи на дрібні розміри та масу (15-80г), коренеплоди-штеклінги мають чітко виражені сортові ознаки, а саме: правильна циліндрична форма, на поперечному зрізі об'єм серцевини становить біля 30% від діаметру коренеплоду, характерний окрас. Використання штеклінгів є доцільним лише в виробництві репродукційного насіння.

З метою зменшення об'ємів зберігання маточні коренеплоди закладають у поліетиленові мішки з перфорацією, ємністю до 30 кг. Впродовж зберігання мішки з морквою утримують відкритими (ДСТУ 26767-85) а температуру в сховищі підтримують в межах 0...+1°C. Зниження температури до мінус 2°C є критичною для життєздатності центральної бруньки. Під час зберігання періодично обстежують мішки з маточними коренеплодами з метою своєчасного видалення хворих.

В перші весняні дні проводять весняний добір, при якому маточні коренеплоди перебирають. Висаджують маточки в нарізані борозни за схемою 70x20см (густота 70тис.шт./га) для стандартних коренеплодів (довжина 120-150мм) та 70x10см (густота 140тис.шт./га) для коренеплодів - штеклінгів (51-110мм). Щоб запобігти в'яненню коренеплодів - штеклінгів висадку проводять в стислі строки. При посадці обов'язково точку росту присипати шаром ґрунту до 2-3см, а головку коренеплоду щільно обтиснути землею.

Відразу після висадки вносять гербіциди. При відсутності дощу фунт швидко висихає, в результаті чого коренеплоди втрачають тургор, тому існує ймовірність загибелі вже розвинутих насінників. Для запобігання цього відразу після висадки проводять полив нормою 150-200 м³/га. Після визначення рядків проводять ручне прополювання з метою відкриття головки у невідростаючих рослин. Перше міжрядне рихлення проводять на глибину 5-7 см на початку відростання розетки листків, наступні - на 10-12 см. Останню культивування (перед змиканням рядків) слід проводити з застосуванням лап - відвальників чи підгортачів. Протягом вегетаційного періоду проводять сортові та фітопатологічні прочистки з метою видалення нетипових для сорту рослин, „упрямців" та уражених хворобами. Перед цвітінням проводять сортове обстеження на предмет дотримання просторової ізоляції та технології вирощування. Збирання насінників починають в той час коли більша половина зонтиків набула бурого кольору, а їх краї загинаються до центру. Вологість насіння в центральних зонтиках становить 45-50%, вік насіння 60-70 діб. Після обмолоту насіння потребує досушування і доочищення.

Приклад 1. Моркву сорту Яскрава сіяли на маточник в період з першої по третю декаду червня. Густота рослин 1,4-1,6 млн. шт./га.

Збирання маточників проводили в другій декаді жовтня. При збиранні коренеплоди -штеклінги розподіляли на три фракції довжиною 51-70, 71-90 та 91-110 мм. не догони, хворі та нетипові для сорту коренеплоди видаляли. Окрім штеклінгів відбирали і стандартні коренеплоди фракції 120-150мм.

Дослідження проводили згідно до вимог „Методики дослідної справи в овочівництві і баштанництві", 2001. Ґрунт дослідного поля середньопотужний малогумусний вилужений чорнозем середньосушливого механічного складу. Вміст гумусу в шарі 0-10 см -2,5-3,0%, 10-20 см - 2,6-3,3%, 20-40см - 2,3-3,0%. Зберігали маточні коренеплоди в поліетиленових мішках з перфорацією.

Приклад 2. Після зберігання маточки висаджували в поле у другій декаді квітня в нарізані борозни за схемами 70x20 см (фракція 120-150 мм) та 70x10 см (фракція 51-110 см).

Обліки та фенологічні спостереження проводили згідно схеми досліді, відповідно до вимог „Методики дослідної справи в овочівництві і баштанництві", 2001.

Урожайність насіння та його морфологічні ознаки в потомстві в порівнянні з контрольним способом

Варіант	Урожайність насіння, т/га	Собівартість 1 кг насіння, грн.	Результати ґрунтового контролю		
			загальна урожайність, т/га	типівість, %	то
Стандартні коренеплоди, (120-150 мм)	0,6	33,0	34,2	81,0	
Коренеплоди-штеклінги (50-110мм)	1,0	18,0	33,8	82,0	

Собівартість 1 кг насіння (табл.), одержаного через коренеплоди - штеклінги, зменшується за рахунок збільшення урожайності. В результаті проведення фунтового сортового контролю виявлено, що якість одержаного насіння не нижче за контрольний варіант. Таким чином виявлено економічну доцільність застосування даного способу в насінництві.

Джерела інформації:

1. Довідник по насінництву овочевих і баштанних культур. /За ред. Ф.А. Ткаченка, М.С. Єфімова. - К.: Урожай, 1987. - С. 113-115

2. Насінництво і насіннезнавство овочевих і баштанних культур /За ред. Т.К. Горової. - К.: Аграрна наука, 2003. - С. 265-283

3. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві /За ред. Г.Л.Бондаренка, К.І. Яковенка. Харків: Основа, 2001. - 369 с.